

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 listopada 2020 r.

Pozycja 342

POSTANOWIENIE z dnia 18 sierpnia 2020 r. Sygn. akt Ts 114/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej W.R. w sprawie zgodności:

art. 510 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.), w zakresie, w jakim „przepis ten nakazuje niedopuszczenie do udziału w postępowaniu nieprocesowym, w charakterze uczestnika postępowania o wydanie małoletniego dziecka, wstępnego, pod którego stałą i wyłączną opieką faktycznie dziecko to pozostaje”, z art. 30, art. 47 w związku z art. 18 i w związku z art. 31 ust. 3 zdanie drugie oraz z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 6 sierpnia 2020 r. (data nadania) W.R. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca jest babcią małoletniej I.Y.R. (dalej: małoletnia), która jest obywatelką B. i P. Dziewczynka urodziła się 14 kwietnia 2016 r. w K., a jej rodzicami są D.R. i A.Y. (urodzony i zamieszkały w B.). Rodzice małoletniej pozostawali w zalegalizowanym w B. konkubinacie. W połowie 2016 r. przeprowadzili się wraz z dzieckiem do B. Matka małoletniej wróciła w lipcu 2017 r. wraz z córką do Polski. Powodem powrotu była przemoc domowa (wyrzucenie z domu), z powodu której rozstała się ona ze swoim konkubentem, ojcem małoletniej.

Z wniosku ojca małoletniej o wydanie córki, od 27 grudnia 2017 r. przed Sądem Rejonowym w K. – w trybie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528, dalej: Konwencja) – toczyło się postępowanie o sygn. akt [...]. Postano-

wieniem z 18 stycznia 2018 r. (sygn. akt jw.) sąd ten nakazał D. R. wydanie – w terminie do 2 lutego 2018 r. – małoletniej ojcu. Skarżąca, jako uczestniczka tego postępowania, zaskarżyła to postanowienie. Zaskarżył je również Prokurator Okręgowy w K., który złożył także wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia i udzielenie zabezpieczenia. Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 15 czerwca 2018 r. (sygn. akt [...]) oddalił obie apelacje.

Postanowieniem z 1 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy K. oddalił wniosek Prokuratora Okręgowego w K. z 17 lipca 2019 r., wniesiony na podstawie art. 577 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.) o zmianę prawomocnego postanowienia tego sądu z 18 stycznia 2018 r. w sprawie wydania dziecka w trybie Konwencji. Prokurator wniósł apelację od tego postanowienia. W toku postępowania odwoławczego, 20 listopada 2019 r. zmarła matka małoletniej, w związku z czym Sąd Okręgowy w K. wydał 13 grudnia 2019 r. postanowienie (sygn. akt [...]), którym uchylił zaskarżone rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji i na podstawie art. 355 k.p.c. umorzył postępowanie z wniosku Prokuratora.

Tym samym, na mocy art. 578 § 1 k.p.c., postanowienie Sądu Rejonowego w K. z 18 stycznia 2018 r. (sygn. akt [...]), nakazujące D.R. wydanie dziecka ojcu w terminie do 2 lutego 2018 r., stało się skuteczne i wykonalne. Po upływie terminu wskazanego w postanowieniu ojciec małoletniej złożył wniosek o jej przymusowe odebranie.

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z 15 lutego 2018 r. (sygn. akt jw.) uwzględnił wniosek, jednakże małoletnia nie została wydana ojcu. Małoletnia od śmierci matki pozostawała pod faktyczną opieką skarżącą (babci). 22 listopada 2019 r. skarżąca złożyła wniosek o ustanowienie jej rodziną zastępczą dla małoletniej. Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z 27 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]) odrzucił ten wniosek argumentując, że w tym zakresie nie ma jurysdykcji krajowej.

Skarżąca zgłosiła swój udział w postępowaniu o sygn. akt [...] w charakterze uczestnika, argumentując, że jest dla małoletniej wnuczki – po śmierci matki – najbliższą znaną jej osobą z rodziny, która sprawuje nad nią faktyczną opiekę. Postanowieniem z 30 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy w K. odmówił skarżącej udziału w sprawie, stwierdzając, że na podstawie art. 510 § 1 k.p.c. *a contrario*, brak jest po jej stronie interesu prawnego, albowiem wynik postępowania nie dotyczy jej praw. Postanowienie to zostało zaskarżone przez skarżącą, a następnie podtrzymane przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 8 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]).

22 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy w K. odmówił skarżącej udziału w postępowaniu, mającym na celu wykonanie orzeczenia tegoż Sądu z 18 stycznia 2018 r. (sygn. akt [...]) o wydanie małoletniej jej ojcu w trybie Konwencji. Przedmiotowe orzeczenie zostało zaskarżone przez skarżącą, jednakże sąd drugiej instancji, w chwili wniesienia skargi konstytucyjnej, nie rozpoznał jeszcze wniesionego zażalenia (sygn. akt [...]).

Zakwestionowanym w skardze przepisom skarżąca zarzuciła naruszenie jej prawa do nienaruszania jej godności ludzkiej (art. 30 Konstytucji), prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 47 w związku z art. 18 Konstytucji) oraz prawa do sądu i zakazu zamykania drogi sądowej do dochodzenia naruszonych praw (art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji). Zdaniem skarżącej art. 510 § k.p.c. w zakresie, w jakim nakazuje niedopuszczenie jej do udziału w postępowaniu nieprocesowym w charakterze uczestnika postępowania o wydanie małoletniej, zamyka jej drogę sądową i uniemożliwia skuteczne dochodzenie swoich praw w postępowaniu zainicjowanym przez inne podmioty oraz prowadzi do przedmiotowego i arbitralnego traktowania, naruszającego jej przyrodzoną i niezbywalną godność.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skarżce konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

2.1. Skargę sporządził adwokat, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z 8 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.

2.3. Dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż powyższe orzeczenie, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone skarżącej 19 czerwca 2020 r., a skargę złożono w Trybunale 6 sierpnia 2020 r. (data nadania).

2.4. Prawdłowo został określony przedmiot skargi, tj. art. 510 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.), w zakresie, w jakim przepis ten nakazuje niedopuszczenie do udziału w postępowaniu nieprocesowym, w charakterze uczestnika postępowania o wydanie małoletniego dziecka, wstępnego, pod którego stałą i wyłączną opieką faktycznie dziecko to pozostaje.

2.5. Zakwestionowanym w skardze przepisom skarżąca zarzuciła naruszenie jej prawa do nienaruszania jej godności ludzkiej, prawa do poszanowania życia rodzinnego oraz prawa do sądu i zakazu zamykania drogi sądowej do dochodzenia naruszonych praw.

2.6. Skarżąca wskazała, w jaki sposób – jej zdaniem – zakwestionowane w skardze przepisy naruszają powyższe prawa. Zarzuciła bowiem, że zaskarżony zakresowo przepis niweczy jej prawo do ochrony życia rodzinnego, ponieważ jest jedyną osobą, która sprawuje opiekę nad małoletnią I.Y.R. Twierdzi, że zarówno ona, jak i jej wnuczka, są ze sobą związane silną więzią emocjonalną, a więc są niewątpliwie rodziną w rozumieniu art. 18 Konstytucji, a przez to korzystają ze szczególnej ochrony, której obowiązek zapewnienia przepis ten nakłada na państwo. Przekazanie córki ojcu stanowiłoby – zdaniem skarżącej – ingerencję w życie tej rodziny, której skutkiem byłby negatywny wpływ zarówno na życie skarżącej, jak i prawidłowy rozwój małoletniej. Jednocześnie skarżąca podnosi, że z uwagi na zaskarżony przepis jest ona traktowana arbitralnie i przedmiotowo – nie może bowiem skutecznie uruchomić żadnej procedury sądowej ani zostać wysłuchaną i doprowadzić do wydania orzeczenia rozstrzygającego kwestię jej praw w sprawach zainicjowanych przez inne podmioty, co zdaniem skarżącej narusza jej godność.

3. W związku z powyższym i zważywszy na to, że sformułowane przez skarżącą zarzuty nie są oczywiście bezzasadne, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.